

TIJDSCHRIFT
VAN HET
NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP
VOOR
MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

5^e Jaargang

AMSTERDAM
G. THEOD. BOM EN ZOON
1897

Penningen van het St. Lucia- of Bakkerinnengilde te Zierikzee.

Zoowel door wijlen Mr. J. DIRKS 1); als door mij, 2) zijn de St. Luciagildepenningen van Zierikzee aan de broodbakkers aldaar toegekend. Wij meenden dit te mogen doen, omdat uit de rekeningen der bakkers gebleken was, dat de overdekens en dekens op die penningen vermeld, dezelfde personen waren, die de bakkersrekeningen als zoodanig hadden onderteekend.

Op den geelkoperen en gegraveerden penning leest men: De . Heer . overdeken . Quirin . de . Jonge . van Sinte Lucias gil . G. V. Tongeren . Dek, terwijl op de keerzijde de namen der ommegangers zijn vermeld.

---

1) *Noord Neth. gildep.* I, pl. CXXXIX n°. 7.

2) *Revue de Numismatique belge* 1890, pl. IV n°. 2.

Het omschrift van den looden penning luidt:
 De . heer . burgem'. Jacobus . de . Kanter . over-
 deken en op de keerzijde: Pieter Krijnse . de-
 ken . T . V . V . B . B . S . DE A . ommegangers.

In het veld: S. Lu. - ci.

Het was mij intusschen steeds vreemd voor-
 gekomen, dat op penningen, die aan een man-
 nengilde behoorden, oude arme vrouwtjes waren
 afgebeeld, het eene spinnende, het andere op
 een stok geleund, temeer daar in bovenver-
 melde rekeningen, nergens van St. Lucia werd
 gesproken.

Thans is mij deze schijnbaar duistere zaak
 volkomen opgehelderd, dank zij de ijverige
 nasporingen van den heer P. D. DE Vos te
 Zierikzee.

Deze oudheidkundige schreef mij, dat in-
 derdaad St. Lucia nooit de patrones van de
 Zierikzeesche bakkers is geweest. Deze had-
 den St. Outbaert of Autbaert, ook wel Ouden-
 baert geheeten, tot hunne beschermheilige
 gekozen, maar er bestond te Zierikzee nog
 een ander gilde, namelijk dat van de bakke-
 rinnen, en deze laatsten hadden een afzon-
 derlijke patrones, St. Lucia genaamd.

Dekens en overdekens van dit vrouwelijk
 gilde, waren evenwel mannen, en dezelfde per-
 sonen, die ook het bakkersgilde bestuurden.

De beide oude vrouwtjes op de penningen, zien dus niet op de heilige Lucia zelve, maar op behoeftige oude vrouwen, die door de bakkerinnen werden verzorgd en ondersteund

Bakkers en bakkerinnen hadden in de, in 1832 afgebrande St. Lievens monsterkerk, aan een pilaar, die naar hen heette, hunne beschermheiligen en hunne altaren.

Die pilaar, de eerste van 't koor in de zogenoemde noorderkerk, heette „de pilaere der backers en de backstregghen, ofte daer St. Outbaert 1) ende St. Lucia aanstaet.” De uitdrukking „backstregghen” is niets anders dan de oude vorm van het woord bakkerinnen, in diefegge is die uitgang nog heden in gebruik. In lateren tijd is het bakkersgild met dat van de molenaars vereenigd en heette toen naar St. Victor.

Vergis ik mij niet, dan is het St. Lucia-gilde te Zierikzee, het eenige vrouwelijke gilde in Noord-Nederland, waarvan gildepenningen bekend en bewaard zijn gebleven.²⁾

M. DE MAN.

1) De bakkers van den Bosch, Amsterdam, den Haag, Middelburg en Groningen vereerden eveneens den heiligen Aubertus. Die van den Bosch hadden in de St. Janskerk een altaar, gewijd aan de S. S. Lucia, Martinus en Adelbertus, waarvan vermeld stond: De inferioris St. Lucia altaar is geerigeerd van 't ambacht van de Backers. (DIRKS II, blz. 9.)

2) Onder de gildepenningen van Groningen, beschrijft DIRKS evenwel een geelkopren gegraveerden penning (zie pl. 132 n°. 16) waarvan hij zegt, dat het *wellicht* een wollennaaierspenning kan zijn geweest.